

Ion Dumitru, *După o sută de ani de la nașterea și la 70 de ani de la moartea poetului Ion Șugariu.* (ARO, Frankfurt, 17 ian. 2015)

Doamnelor și Domnilor,

Mulțumesc personal și din partea Doamnei Lucia Soreanu-Șugariu, conducerii **ARO** și Doamnei Brândușa Massion, pentru invitația, de a evoca și aici, retroactiv, o sută de ani de la nașterea lui Ion Șugariu (6 iunie 2014) și, în anticipație, comemorarea, la 1 februarie a.c., a 70 de ani de la moartea poetului, manifestări ce au loc, cum înțeleg, „sub semnul Eminescu“, de la a cărui naștere s-au împlinit 165 de ani (*15 ianuarie 1950- 15 iunie 1889) poetul de geniu a cărui operă a influențat profund și în mare măsură afirmarea firească a limbii și literaturii române, întârziată de vicisitudinile istoriei. Toți i-am fost și îi suntem tributari! Implicat gruparea literară căreia i-a aparținut și Șugariu. Pe scurt, câteva opinii din ancheta „**Eminescu văzut de Meșterul Manole**“ din Anul. I. nr. 5-6, din iunie-aug. 1939, p. 29/37, al revistei omonime, *reluete, în vol. Al. Husar, Meșterul Manole - antologie literară, Fundația Culturală Memoria, București, 2004, p. 190-197*):

Ovidiu Caledoni, definindu-l „tatăl nostru al tuturor“, și reflectând asupra chestiunii universalității operei sale, își exprimă „părerea de rău că Eminescu, n-a fost tradus, atunci când trebuia“, conchinzând că „El aparține întregii lumi, dar mai ales nouă, ca Români“.

Marcello Camillucci: „Eminescu este unul din poeții care pot să spună ceva atât în durere cât și în bucurie, ca și Leopardi, într-un chip atât de convingător și pătrunzător încât și sufletul cel mai bine ferecat de cutele ființei lui într-o îndărătnică singurătate, nu poate să se dea în lături de a împărtăși accentele de omenească și blândă căldură pe care le dovedește în manifestările minții celei mai ascuțite, scăpărând de viață intelectuală, ca și în cele ale simțămintelor adânci și tulburătoare“.

Mihail Chirnoag: „Personal, încă nu-l cunosc pe Eminescu, dar sper să ajung să-l cunosc, întrucât se află într-un laborator profund, cu o lumină prea mare“ unde „Cuvântul vibrează altfel, spațiile se desfășoară după alte ritmuri, viața se leagă după alt sânge, decât cel comun“. „Mi se pare nou, mărturisește el, „Fie că-l cetesc în gând, fie că-l cetesc tare. Și-apoi sunt convins că este unul dintre cei mai mari lirici ai omenirii“...“un liric uriaș, un poet; o muzică și-un vis, fără drame“.

Ion Frunzetti: „Înzestrat cu o viziune a sa, a lumii și a vieții, Eminescu este“ original nu „numai în mijlocele de expresie. Lucide intuiții, adânc răsfrânte în suflet și personal ordonate după liniile de forță ale fantasiei sale creatoare, sunt forjate într-o măiastră - prin noutate și justete - expresie artistică, într-un cosmos accesibil nouă numai datorită lui. Universală e poezia Luceafărului român prin *ceeace* exprimă; valorile pe care ea le pune în evidență sunt ale tuturor, însă nu în felul tuturor: interesul pentru ele sporește prin umanitatea vie, care nu poate fi decât individuală, virbând în fiecare vers, cu muzicalitatea proprie sufletului specific timbrat, al poetului *aceluia de atunci*, pe numele său *anumit*... Actualitatea poeziei acesteia nu e decât universalitatea ei în timp. Desfășurată în peste tot și oricând, poezia lui Eminescu trăiește în aceste dimensiuni, numai prin ceea ce e în ea, supus definiției lirismului.“

Vintilă Horia: „Eminescu e tipul de om și scriitor către care au tins toate strădaniile romantismului. Viața sa, mai bogată în experiențe și în senzațional intim decât a oricărui Musset, Lamartine, Schelling, Schlegel ori Leopardi, e atât de conformă unei ortodoxe trăiri romantice încât s'a dăruit cu ușurință biografiilor cari nu trebuiau să fie prea inventivi pentru a oscila către latura romanțată a genului. Iar „Luceafărul“ e fără îndoială cel mai sublim poem al ultimelor două secole. Valoarea actuală și universală a lui Eminescu stă, cred, în armonia perfect realizată a personalității sale literare și omenești“.

Aurel Marin: „Valoarea universală a operei eminesciene? Este cuprinsă în opera sa lirică, în care se încheie o viziune genială a lumii, într-o limbă de o armonie desăvârșită. Pentru acela care cetește poezie din literaturile străine, putând urmări comparativ operele scriitorilor reprezentativi, Eminescu se așază printre întâii lirici ai tuturor literaturilor“.

Constantin Micu: „Adoptând o concepție idealistă a omului, Eminescu, dacă e vorba să-i căutăm corespondențe, e mai aproape de gândirea lui Kant decât de aceea a lui Schopenhauer cum în mod abuziv s'a pretins. Este ușor de înțeles acum că universalitatea lui Eminescu vine din această dimensiune singulară a operei lui: faptul că e însuflețită de un ideal ce nu va suferi nici desmințiri nici înfrângeri. Este o șansă unică pentru literatura română de a fi primit de timpuriu un mesaj poetic atât de sublim, a cărui măreție stă în puterea cu care înfruntă timpul fără a se uza.“

Horia Nițulescu: „Eminescu nu este încă cunoscut după rangul lui“. „Arta lui, legată

inseparabil de limba noastră, pe care el a valorificat-o așa cum se știe, nu poate fi cunoscută în haine străine. Legată de virtuțile misterioase ale limbii românești și de magia ei melodică, traducerile o degradează, o corup, o inferiorizează. Destinul eminescian se leagă de cel al limbii noastre“. „Pentru noi, ca Români, Eminescu este o valoare absolută, o forță spirituală unică și inaccesibilă. El semnează, cum spuneam altădată, primul nostru zăpăc de boierie spirituală. Cerut de destinul românesc, el ne legitimează prezența în istoria culturii, ne potențează, ne sporește. Suntem mari prin prezența lui între noi. Toți suntem rezumați în el, ca într-o esență ideală, în ceea ce avem noi mai autentic și mai adânc.“/.../.

Teodor Scarlat: „Animat, în primul rând, de o fierbinte pasiune de ceea ce este etern omenesc, poezia lui Mihai Eminescu dă, totuși, vieții, un sens ce depășește pe acela al uniformității diurne; căci numai dincolo de aceasta poetul descoperă miracolul existenței, esența pură a trăirii ideale.“.

Ion Șugariu, întrebându-se cum și dacă l-a cunoscut oare, pe Eminescu?, conchide: „Nu-l cunosc încă. Sau mai precis, nu-l cunosc încă definitiv, întreg, absolut. Îl bănuiesc doar, îl simt, îl caut.“/.../“ Din ceea ce cunosc, din ceea ce se afirmă, din ceea ce se scrie pretutindeni, reiese clară părerea generală că Eminescu este considerat astăzi printre marii poeți ai omenirii și că valoarea operei sale nu este cu nimic mai prejos decât a unui Leopardi, Rilke, poate chiar Goethe. În ceea ce privește însă actualitatea acestei opere, chestiunea mi se pare mai discutabilă. Fără să cred că ar fi depășit, este absolut clar că de mult nu mai trăim un moment Eminescu. Trăim un moment Blaga, mai puțin un moment Arghezi. Dar un moment Eminescu nu. Imens, bogat, așa cum știm precis că a fost, el ne apare astăzi doar în perspectivă istorică. Eminescu e prezent așa cum sunt prezente cele câteva personalități mari ale literaturii universale. Opera lui e actuală numai întrucât universalitatea, eternitatea se pretează la actualitate. Nuanța specială a acestei opere însă, felul ei de a se înfățișa lumii, mi se par azi așezate definitiv în istorie. Un moment Eminescu nu mai avem, cu tot interesul acordat operei sale nemuritoare. De aceea eu cred că toate acele traduceri, bune sau rele, care se fac azi din această operă în limbile apusene, nu mai prezintă decât o importanță informativă. Ele trebuiau făcute cu cel puțin 50 de ani mai înainte. Astăzi Eminescu nu mai poate influența. E un pisc mareț, totdeauna unic, totdeauna dominant, dar din ce în ce mai îndepărtat în zare.“ (*Meșterul Manole*, I. nr. 5-6, București, iunie-aug. 1939, p. 29-37).

Doamnelor și Domnilor,

Implicarea mea în cele ce privesc viața și opera lui Ion Șugariu, o datorez, în primul rând, ghinionului care m-a propulsat, accidental, în aventura cunoscută sub numele de *Jon Dumitru Verlag für Fachliteratur und literarische Werke, München* (15 octombrie 1976- 15 octombrie 1998) și, desigur, intervenției Luciei Soreanu-Șugariu, de la Aachen, care și-a consacrat cu o neobișnuită dăruire, viața și eforturile pentru a-i păstra curată și vie amintirea. Sunt treizeci și unu de ani de când am avut bucuria să-i cunosc poezia! A fost o revelație, într-o perioadă de mari îndoieli și zăvorâte orizonturi, întrucât, generația mea, ca și cele apropiate, a căror formare a avut loc între 1944-1956, și mai apoi, au fost silite să-și însușească o pseudo-gândire și pseudo-cultură, demarată sub semnul teroarei staliniste, după model bolșevic și, ca atare, porțile ferecate ale adevăratei culturi și literaturi românești mi s-au deschis, deabia după rămânerea în exil, în 1961, la vârsta de 24 de ani, când am început să le cunosc din puținele publicații și cărți apărute în refugiu. Despre Șugariu nu reținusem nimic, până când poșta mi-a adus, partea cu poemele antume din manuscrisul pregătit pentru editare de Lucia Soreanu. “ (Ion Șugariu, *Trecerea prin alba poartă*, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1938, cu ciclurile I. *Cu mine alături*; II. *Incantații pentru zâna mică*; III. *Elegii*; **Ion Șugariu, *Paradisul peregrinar*** cu ciclurile: I. *La poalele muntelui*; II. *Pe coline*; III. *Întoarcerea*, apărut în colecția „Meșterul Manole“, București, 1942, și **Ion Șugariu, *Țara de foc***, poem dedicat amicului său Laurențiu Fulga și apărut tot în Colecția „Meștrul Manole“, București, 1943.)

Eram în fața unei poezii puțin obișnuite, a cărei frumusețe se releva în suplețea și simplitatea limbajului și în căldura, candoarea și puritatea sufletului celui care, înaripat de vise, idealuri, „elanuri și avânturi“, le scrisese. Copleșit de vigoarea tinereții sale, venită ca „o apă vie“ am retrăit atunci momente similare de euforie din propria-mi adolescență. Ca atare, m-am bucurat și m-am decis, fără rezerve, să fac ce-mi sta în putință și să onorez, cu modestele posibilități ale editurii *Jon Dumitru Verlag*, reapariția acestor poeme de excepție. Entuziasmul mi-a crescut de îndată ce am primit și câteva pagini cu aprecierile critice ale contemporanilor și colegilor de generație. (Lazăr Iliescu, în *Viața Românească*; Ovid Caledoniu în *Sfarmă Piatră*; Romulus Demetrescu în *Pagini Literare*; Octav Șuluțiu în *Familia*; Horia Nițulescu în *Porunca Vremii*). Toate cu elogii superlative. Stăteam, totuși, în fața unei enigme: între cele primite, nu figurau datele biografice ale poetului. M-am bucurat mult, când le-am primit de la Doamna Soreanu.

Eram gata cu redactarea poemelor din cele trei cărți antume când, dânsa, m-a întrebat *dacă ar*

mai fi posibilă și integrarea ciclului de poeme „*Elegii pentru Ardeal*“, apărut postum, în placheta: **Ion Șugariu, Carnetele unui poet căzut în război**, ediție îngrijită de Laurențiu Fulga, cu o prefață de Mihai Beniuc, la Editura Militară, București, în 1968.

A fost, desigur, unul dintre „evenimentele editoriale surpriză“, posibil ca urmare a fisurilor de la începutul anilor '60 în raporturile româno-sovietice, care au determinat și unele alternanțe de atitudini în politica culturală din România, orientată, pentru scurtă vreme, spre recuperarea unor autori din trecut, în primul rând a unor clasici, un Titu Maiorescu ș.a. Acest zis „moment de vârf al liberalizării“, al „dezghețului“ care și-a atins culmea și și-a început reversul chiar în 1968, este și anul apariției modestei plachete, amintită mai sus. Nu cunoșteam decât vag biografiile prefațatorului și a lui L. Fulga, asupra cărora m-am putut edifica doar ulterior, când a apărut și mi-am procurat *Dicționarul General al Literaturii Române* elaborat de M. Zăciu - M. Papahaghi - Aurel Sasu la Ed. Univers Enciclopedic, București, 2005.

Poeemele în cauză le-am citit și recitat de mai multe ori, cu f.f. mare atenție, negăsind nimic neavenit. Totuși, incertitudinile mi s-au spulberat doar când am primit textul prefeței lui **Vintilă Horia, Ion Șugariu dela Meșterul Manole**, din care rețin:

„Cetindu-l, am reavut dinainte drama întregă a generației mele. Idealul universal, proiectarea României către ceea ce îi semăna și către ceea ce o aștepta, adunarea într'o revistă și într'o grupare a voinței noastre de putere spirituală, războiul, separările, morțile, exilurile. Decenii de deșerturi și sânge între acea imagine pură, voitoare de mai bine pentru toți oamenii pământului, înprospătați în românism, adică în cunoaștere, și teribilul destin care a făptuit contrariul. Ură, lupte de clase, materialism absurd, plin de molii și de răutate, patru decenii de proză întunecată și neomenească, de durere românească, defnitoare și ea, într'un fel, deoarece a fost poporul român punctul în spațiu și în timp în care s'a concentrat suferința și nedreptatea. Poate că și asta înseamnă ceva, deși noi am fi vrut concentrarea pe alte valori și pe alte recorduri. Oricum, poesia lui Ion Șugariu, atât de legată de acea intenție, stă mărturie în aceste pagini de ceea ce ar fi putut fi și n'a fost decât în sacrificiu și în moarte. În această nedorită dar acceptată grandoare de a fi, generația dela 1939 se reîntâlnește cu Ion Șugariu într'un moment în care întunericul care l-a ucis pare a face loc luminii care din Soare începuse să curgă peste noi.” (Vintilă Horia, Madrid, 21 I. 1985)

Sincer entuziasmat și cu temerile abandonate, ca gest de prețuire pentru poet, am inaugurat cu acel prilej, colecția „*Pașii lui Orfeu*“, JDV, sub însemnul căreia a apărut 1985, „*Sete de ceruri*“, dealtfel singurul din colecție, executat pe cât de impecabil am fost în măsură și, care, a fost primit cu multă căldură și aprecieri de iubitorii de poezie din exil și din țară, cărora li s-a expediat gratuit, la indicațiile Doamnei Soreanu, care a suportat și cheltuielile implicate.

Dar cine este Ion Șugariu?

Am să refer doar tangențial la poezia, pe care o considera *menirea supremă a vieții sale*, pentru a-i schița, cât de cât, viața și febrila activitate publicistică, întru mobilizarea faptelor, conștiințelor și credințelor generației sale *pentru viitorul Patriei*, ținută, indubitabil, mult mai eroică decât „*moartea inutilă*“, care l-a secerat prematur.

Născut la 6 iunie 1914, Ion Șugar(iu) este primul dintre cei șase copii ai familiei minerului aurar Ion Șugar și Floarea Șugar (n. Griga), de confesiune greco-catolică, din satul Băița, comitatul Maramureș (Máramoros), administrat de maghiari, sub dubla monarhie austro-ungară, cu 22 de zile înaintea asasinatului de la Sarajevo (28 iunie/11 iulie 1914), ale cărui victime au fost Franz Ferdinand, arhiducele moștenitor al Tronului Austriei și Ungariei și soția sa, Sophie, folosit ca pretext pentru declarația de război a Austro-Ungariei împotriva Serbiei (15/28 iulie 1914), care a dus la declanșarea primului război mondial, al cărui centenar s-a comemorat tot anul acesta.

Ca urmare a politicii de maghiarizare, în certificatul de botez, eliberat de autorități, este înregistrat sub numele de *Sugár János*, pe care-l va schimba, la 24 iunie 1936, printr-o decizie a Ministerului de Justiție din România, în **Ion Soreanu**. „dar scriitorul va semna: Ion Șugariu, Ionel Șugar, folosind și pseudonime ca Sonia Mugur, Sergiu Băițan, Ion Sorescu“ (L.S.-Ș) fiind apelat și „Soare“. Ne putem imagina atmosfera tensionată în care a crescut, și în care își ducea existența familia sa, în acei ani de război și mari frământări (la 14 august 1916, când România declară război Austro-Ungariei, împlinise doar doi ani și două luni, iar la încheierea Tratatului de Pace de la Trianon (4 iunie 1920), care recunoștea Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, 6 ani). Un an mai târziu, în 1921, când a împlinit vârsta începerii școlii primare, în afară de dificultățile familiare au apărut și altele provocate de trecerea, după 1918, de la sistemul de învățământ

maghiar, la cel românesc, care nu a fost întrutotul la înălțime.

Conform notei biografice alcătuită de Lucia Soreanu-Șiugariu, *școala primară o urmează târziu, la Băița și Valea Borcutului (1924-1928), cu mari întreruperi*“, „Nevoit să lucreze de timpuriu, în mina de aur, alături de tatăl său“, „Copilăria și-o împarte între hoinăreli prin *pădurile misterioase*, șteampuri umede și școală, unde mintea lui ageră, iscoditoare și sârguința la învățatură impresionează pe cei ce-i sunt dascăli și mai ales pe preotul-dascăl Victor Băcilă din Valea Borcutului.“

Anul trecut, în Editura Gutinul, Baia Mare, a apărut primul volum din romanul monografic al **Cecilei Costin** (pseudonimul doamnei Teresia Bolchiș Tătaru, de la Augsburg) *Ion Șiugariu - Argat fără simbrie la cuvânt*, scris cu f.f. multă simțire și cu o acurată documentare, pe care, vi-l recomand cu toată căldura, pentru că este o comoară de informații etno-lingvistice, a identității, obiceiurilor și tradițiilor Maramureșului. În capitolul „*Școli vechi, școli noi*“, autoarea ilustrează succint dificultățile manifestate în Ardeal de trecerea de la sistemul de învățământ existent sub stăpânirea maghiară, la cel românesc, cauzate în special de desființarea școlilor confesionale. „*În Băița nu mai era școală primară pentru că „erau copii prea puțini!” iar guvernul nu avea fonduri să plătească învățătorul!...Așa, Ionuc, dacă voia să-și termine clasele n’avea de ales decât să „umble” la școala de pe Valea Borcutului!*“ la mulți kilometri de casă, înfruntând intemperiiile, „*iarna, pe zăpadă până’n brâu, neumblată „dimineața până’n zăuă” să pornești la drum, nu era nici prea simplu și nici nu lipsit de pericolul vietăților pădurii, lupii, mistreții.*“ (op.cit. p.28-30).

„După absolvirea clasei a IV-a primară (1928), la sfatul și cu sprijinul preotului Băcilă, reușește, în urma unui concurs, să intre la Școala Normală din Oradea. Trei ani mai târziu, tot în urma unui concurs, trece la liceul „**Emanoil Gojdu**“ din Oradea, fiind bursier până la sfârșitul studiilor (1936). Înclinațiile lui vădite sunt pentru literatură, pentru poezia românească, dar are aplicații și pentru matematică. Aceasta este perioada de formare intelectuală temeinică a poetului sub îndrumarea unor profesori ca Teodor Neș și mai ales Octav Șuluțiu. Citește mult, visează, scrie. În anul 1934, încă elev fiind, debutează la revista *Observatorul* din Beiuș cu versuri pe care le semnează Ionel Șiugariu. Mai târziu devine colaborator al revistei *Familia*, din Oradea, apoi va publica și la revistele *Veac Nou*, din Baia Mare, *Afirmarea*, din Satu Mare, *Lanuri*, din Mediaș, *Cronica*, din Baia Mare, ș.a. În 1936 își ia examenul de bacalaureat reușind în fruntea promoției“.

„Îndrumat [mereu](#) de criticul literar al revistei *Familia* – Octav Șuluțiu-, poetul înclină să plece spre capitală. Mai întâi își efectuează stagiul militar la Școala de Ofițeri de Rezervă din Ploiești (1936-1937) de unde iese cu gradul de sublocotenent“.

„Atras [mereu](#) de centrul vieții literare tinere românești, intră în București în toamna anului 1937 și se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie, specialitatea Filologia modernă. Din primii ani se face remarcat și apreciat pentru pregătirea lui de către profesorii de înaltă cultură: Mihail Ralea, Tudor Vianu și Ion Petrovici. Viața lui este însă poezia, scrisul. *Misiunea mea în lume aceasta este.* (Scrisoare din 10.11.1942). Desfășoară o activitate prodigioasă colaborând la diferite publicații din Capitală și din Ardeal, semnând poezii, critică literară sau eseuri, cronici de orientare artistică, însuflețit mereu de dorința de a ridica cultura tânără românească.“(L.S.-Ș).

În eseu *Țara crinilor* din *Decalog*, (dec. 1937) enunța, între altele: „Purtăm în noi setea de lumină ca pe un stigmat al veacului“/.../„Niciodată foamea de cer n’a băntuit mai puternic inimile, niciodată țipătul pentru realizarea deplină n’a pătruns mai neînfricat întunericul, decât foamea și țipătul nostru.“/.../ (Ion Șiugariu, *Țara crinilor*, în *Decalog*, dec. 1937, anul II, nr. 56).

În articolul *Ardealul tânăr*, adresându-se celor ce opinau „despre o naștere în spirit a Ardealului tânăr“, afirmație pe care o considera „Înjositoare pentru cine cunoaște și crede în destinul spiritual al Ardealului“, scrie: „Ardealul înscrie în istorie o contribuție permanentă și indispensabilă pentru formarea și cimentarea culturii și spiritualității românești. O trăire intensă a celor mai înalte și sfinte frământări naționale“/.../„a intra în istoria Ardealului însemnează a trece peste pragul unei biserici.“/.../„Despre Ardeal e greu să vorbești acum numai ca Ardeal. Sufletul lui este nedespărțit de sufletul României de totdeauna. E o bucată, o frântură din ea.“/.../„accentuăm încă odată că singura caracteristică a Ardealului tânăr este menținerea lui în cea mai vie și întreagă spiritualitate românească. Așa cum a fost totdeauna.“ (Ion Șiugariu, *Ardealul tânăr*, în *Veac Nou*, 27 febr. 1938, nr. 1, pag. 7).

În Martie 1938 îi apare volumul de poezii *Trecerea prin alba poartă*, Editura Librăriei Pavel

Suru, *Tipografia Cărților Bisericești*, considerat *un debut promițător* și despre care **Octav Șuluțiu, în Familia**, scrie: „*E o fâșnire vulcanică, un clocot de pasiune, o tinerețe neastâmpărată care irumpe, dornică de viață și de avânt, e o izbucnire sinceră și nestăpânită, așa cum îi șade mai bine adolescenței să fie. Sufletul poetului se revarsă direct, ca o apă umflată peste malurile constrângătoare ale oricăror reguli*“.

În Viața Românească, Lazăr Iliescu: „*Domnul Ion Șugariu este un însetat de viață. Poesia Domniei Sale e un strigăt de bucurie, de dragoste, de amintiri avântate. Un panteism covârșitor stăpânește culegerea Domniei Sale de versuri, dela prima poezie **Cântec de pornire la drum și până la ultimul vers din Incantații**. Versificator abil, Domnul Ion Șugariu nu cade în păcatul atâtor poeți tineri, de a-și clădi poezia numai pe vers. Ideea rămâne predominantă. Și domnia Sa o îmbracă într’o haină strălucitoare, vie, gălgăitoare de viață*“.

În Sfarmă Piatră, Ovidiu Caledoni: „*Ceea ce-mi place mai mult în poezia Dlui Șugariu este acel cult și respect deosebit al imaginii în care se simte vibrând tot temperamentul poetului*“.

În Pagini Literare, Romulus Demetrescu: „*Frăgezimea sentimentului tumultos e trecută în muzica domoală a versurilor pline, prin mijlocul înflorit al imaginilor din natura care le împrumută uni iz pastoral oarecum, primăvărat*“.

Horia Nițulescu, în Porunca Vremii: „*Domnul Ion Șugariu este un poet al vârstei lui: simplu și curat. Poesia lui este poezia unei adolescențe tumultoase care se revarsă firesc în slavă. Ea este pentru el o cale aleasă care se străbate cu sufletul întinerit de sărbătoare*“...

La 15 iunie 1938, comentând o sesizare apărută în numărul din ianuarie 1938 al revistei franceze *L'Illustration*, Ion Șugariu, în articolul *Martiriul Artei*, scrie: „*cunoscuta revistă se oprește lângă operele de artă ale vechii Spanii, reproducând o serie de tablouri și de statui distuse de comuniști. Toate aceste tablouri și statui, datând din plină Renaștere și valorând averi nenumărate, au fost distruse nu prin anumite accidente ale războiului ci pur și simplu intenționat*“/.../ „*Atâta cruzime oarbă, atâta sălbăcie nemaipomenită te înspăimântă și te pun pe gânduri*“/.../ „*Îmi pare rău că nu pot reproduce aici câteva din faimoasele statui din Cartagena, Malaga, Toledo, Huelva, pentru a arăta până unde poate duce barbaria unor oameni care au uitat că sunt oameni, odată cu îmbrățișarea ideilor comuniste*“/.../ „*Dincolo de ceea ce este idee și intenție în aceste masacre, dincolo de pornirea revoluționară a bandelor de comuniști, crima care s-a făcut asupra acestor opere de artă plastică și arhitectonică va striga peste veacuri și va cere răzbunare*“/.../ (Ion Șugariu, *Martiriul Artei*, în *Decalogul*, an III, nr. 76, 15 iunie 1938).

Reluând tema unui articol precedent, în care se ocupa de *necesitatea unei vieți culturale mai accentuate în orașele de graniță*, în articolul *Întoarcerea spre noi înșine* (25 iulie 1938), considerând că „*Centrismul culturii românești este deocamdată un fapt peste care nu se poate trece fără reale riscuri*“, dar că „*nu se poate aștepta totul de la centru*“, pentru că, „*Marea putere este însă provincia*“... „*izvor pururea nesecat*“,... „*bază de foc în marea luptă a spiritului*“, avertizează că „*Orașele de graniță, cum e Baia Mare, mai trebuie să se gândească și la mulțimea străinilor care le împeștrițează locuitorii*“, că „*Românismul trebuie neapărat să domine*“/.../ „*Altfel ne amenință ratarea*“ . (Ion Șugariu, *Întoarcerea spre noi înșine*, în *Cronica*, 25 iulie 1938)

Tot în 1938, printre multe altele, în articolul *Presa eroică din trecut, și Baia Mare- Vechea Cetate*, scrie: „*Fiind în permanență un ținut frământat de un greu destin istoric, Ardealul s-a retras într-o singură atitudine de viață: eroismul*“/.../ „*Este natural ca presa ardeleană din acest timp să oglindească, mai mult decât toate celelalte manifestări de viață românească, un eroism specific și dârz, gata să biruie și să înfrunte toate împotrivirile. Această presă românească înflorită timid la Blaj, la Sibiu și Brașov, va avea de luptat cu o cenzură nemiloasă și de susținut drepturi contestate de o stăpânire puternică și străină. Bărbați hotărâți și demni vor munci zi de zi în redacții simple și sărăcicioase pentru a menține prin jertfe și contribuții personale acele gazete ardelenesti despre care istoria literaturii și presei românești vorbește astăzi cu atâta admirație sinceră. *Gazeta Transilvaniei, Foaie pentru minte, inimă și literatură* a lui Gh. Barițiu, *Tribuna* etc., n-au fost numai niște simple ziare...ci au fost tribune (...) de unde s’au predicat credințe sfinte și nestrămutate pentru un popor uitat de soartă. În paginile lor au crescut idealuri cizelate și plămădite încet, conștient și sigur, au răsunit revolte și strigăte înfundate de protestare și de dreptate. *Cât au avut de pățit și de îndurat și cu câtă dragoste au primit toate jertfele acei Mureșeni descălecători de sens românesc în presa noastră trecută*. Procesul lor istoric ne apare astăzi ca un simbol neîntrecut al celui mai curat și mai desinteresat eroism românesc și el ar trebui să fie îndemnul cel mai tare al generațiilor tinere spre unire și entuziasm patriotic*“/.../ „*Unitatea neamului și unitatea limbii românești au fost totdeauna susținute de dascălii noștri din trecut*“/.../ „*Tot ce a scris, tot ce s’a pus la cale în Ardealul de altădată, răspundea unei mari răspunderi de mântuire națională și era dictat de interesele noastre românești. Eroismul acesta al vieții și preocupărilor românești din Ardealul de altădată, a cărui icoană adevărată o găsim în primul rând în presă, formează certificatul nostru de*

bună purtare în fața istoriei și semnul ales al participării românești la universalitate. Un popor care a știut atâta vreme să fie demn și eroic este un popor care a participat efectiv la istorie și care și-a câștigat un loc de frunte în Cartea de Aur a Neamului“. (Ion Șugariu, *Presa eroică din trecut, în Sfarmă Piatră*)

Într-un alt articolul pledează **Împotriva regionalismului literar** considerând că: /.../ „nu există decât o singură spiritualitate românească necesară și utilă“ /.../ că „Pentru noi numai un singur gând este mare, numai o singură credință merită să fie slăvită: promovarea culturii și spiritualității românești de pretutindeni“ /.../ „nu mai avem timp să stăm de vorbă asupra condițiilor de legământ spiritual reciproc, noi trebuie să pornim înainte, împreună, cu același gând, cu aceleași credințe, pentru făurirea unei Români culturale unitare și definitive...“. (Ion Șugariu, *Împotriva regionalismului literar, Cronica Literară, Caiet 2-3, febr.-mart. 1939*)

În același an (1939) începe colaborarea la revista **Meșterul Manole** deținând rubrica de critică, *Poezia tânără*, și „creindu-și un limbaj critic propriu, distinct“. În articolul *Poezia/ Poezia tânără*, scrie: /.../ „Credem din tot sufletul nostru într‘o literatură românească mare, unică, universală. O literatură fără compromisuri, fără resemnări minore“ /.../ (Ion Șugariu, *Poezia tânără, în Meșterul Manole, nr. 7-10, sept.-dec. 1939, p. 58*)

După Dictatul de la Viena (august 1940), Ion Șugariu, aflat în refugiu, cu fratele său George, despărțiți de părinți și de ceilalți frați —Vasile, Mărioara, Augustin și Zaharia, rămași sub ocupația maghiară, scrie scurta mărturisire **Am venit din Ardeal**. Citez:

„—Da, am plecat în pribegie. Ne-am lăsat casa, părinții, amintirile, totul. N‘am avut răgaz nici cel puțin să ne uităm în urmă. A venit așa de pe neașteptate, atât de surprinzător, cu atâta brutalitate. Ne-am zguduit din temelii, ni s‘au tulburat toate credințele. Am visat, am scris, am așteptat o Românie mai mare, mai deplină, mai veșnică. Atâta vreme și cu atâta suflet! Am ascultat șoaptele strămoșilor, am descifrat sensul vieții lui Horia, nebunia lui Iancu și ne-am jurat în sufletul nostru să-i răzbunăm și să le ascultăm îndemnul. În naivitatea noastră am crezut că toți sunt ca noi, că nu se poate să fie altfel. Cu câtă pasiune am poposit lângă cărțile sfinte și cât de mult am crezut că generația noastră este la fel de eroică. Ne-am căutat prieteni, am crezut în *Meșterul Manole* și ne-am închipuit că avem dreptul să începem lupta cea mare, munca de zi cu zi pentru a ne depăși propriile granițe, pentru a bate la poarta unei universalități românești. Cât de mulți au crezut la fel ca noi! Astăzi privim o Românie nouă, ciuntită, strâmbă. Asta nu poate fi România noastră. *Cine ne-a trădat, ne-a întins o cursă, a vrut să ne arunce în prăpastie*. Generația asta n‘a fost înțeleasă. Am vrut să fim ofensivi, **revizionști**, mândri, demni, am vrut să fim eroici, dar nu ni s‘a dat voie. Acum avem în fața noastră o ruină, o monstrozitate“ /.../ „Am vrut să fim catedrală dar nu ni s‘a dat voie să fim nici măcar bisericuță. Da. Am venit din Ardeal. Și am adus Ardealul aici cu toate credințele, hotărârile și dârzeniile lui.“ (Ion Șugariu, *Am venit din Ardeal, în Meșterul Manole, aug.-nov. 1940, p. 63*).

Pe aceeași temă, eseul **Misionarism ardelean**. (15 noiembrie 1940), citez: „Caracterul esențial al tuturor manifestațiilor ardelenice este misionarismul. Este destul să ne gândim la istoria lui zbuciumată de aproape o mie de ani, pentru a ne da seama de această trăsătură fundamentală a faptelor și luptelor sale. Un popor care a suferit atâta, care a așteptat din generație în generație o soartă mai fericită, un popor atât de încercat, nu putea să nu pună un anumit tendenționism național în toate actele vieții sale.“ /.../ „În fața acestei mari și eterne realități românești, generațiile tinere de azi sunt chemate să se reculeagă și să ia exemple. Trecutul eroic și neînfricat al Ardealului să strecoare în suflet o credință puternică într‘o Românie mare și eternă.“ /.../ „Nimeni nu are dreptul să doarmă în această Noapte a Patimilor“ /.../ „Suferind, răbdând, așteptând și luptând, viețile noastre se vor face vrednice de jertfele făcute de părinți pentru noi.“ /.../ „De acum, munca noastră, viața noastră nu ne mai aparțin nouă, ci ea este a istoriei în care am intrat. Trebuie să ne facem și să rămânem demni de această istorie. Ardealul de totdeauna, în sobrietatea, credința și eroismul său, ne este, în acest sens, cel mai de frunte exemplu. Pentru așteptările și suferințele lui, fapta noastră de acum, munca și sângele nostru sunt o garanție.“ (Ion Șugariu, *Misionarism ardelean, Flamura, an III, nr. 2, 15 noiembrie 1940*)

În noiembrie 1941, Ion Soreanu, **poetul Ion Șugariu**, este ales președinte al Asociației Studenților Refugiați din România (adică din toate teritoriile răpite Regatului României Mari: Ardealul de Nord, Basarabia, Bucovina, Cadrilater, ținutul Herța) și desfășoară o bogată activitate publicistică, încercând să suplinească publicațiile din Ardeal, suprimate. Colaborează cu poezii sau critică literară la revistele: *Universul literar, Meșterul Manole, Revista Fundațiilor Regale, Decalog, Curentul*

Literar, Vremea.

În iarna aceluiași an pregătește teza de licență cu titlul „Aspectul jurnalistic în literatura modernă”, pe care o susține în februarie 1942 și este calificat cu foarte bine— magna cum laudae.

La patru ani după debutul cu *Trecerea prin alba poartă*, apare și volumul, **Ion Șugariu, Paradisul peregrinar**, Colecția „Meșterul Manole”, București, Martie 1942. Iată câteva aprecieri:

Nicolae Roșu în Gândirea: „În aceste versuri se defîinește toată poezia d-lui Ion Șugariu. Avânturile, mirajele, ispitele, năzuințele, nepotolita sete de evadare în spații metafizice, fulgurata întruchipare într’o identitate umanistă, duc poezia d-lui Ion Șugariu către o dumnezească desprindere a omului de humă. Desigur, un temperament poetic de un remarcabil dinamism, și nu mai puțin, o trudnică năzuință spre purificare”;

Petru P. Ionescu în Revista Fundațiilor Regale: „remarcăm dela început această constatare îmbucurătoare că d. Ion Șugariu aduce în poezia noastră tânără un suflu sănătos de viață, o atitudine în fața marilor probleme și o încercare de tehnică, oarecum nouă, personală”;

Pericle Martinescu în Dacia Rediviva: „Paradisul peregrinar este, în concepția poetului, acea stare de căutare continuă, de nostalgie a realizării interioare, singura care garantează o satisfacție deplină a existenței. Dar cum această realizare este greu de atins, poetul este mereu în căutarea ei, paradisul său este întotdeauna peregrinar. Acesta este miezul concepțiilor pe axa cărora d. Ion Șugariu își alcătuieste, cu un deplin simț al construcției, volumul său de versuri”;

Mihai Niculescu în Universul literar: „Reținem din această poezie, ca din lectura întregii cărți, vibrația unui elan sufletesc de o puritate cum rareori am întâlnit, dornic de idealitate și de tot ce depășește mărginirea impusă condiției noastre pământești”;

Aurel Marin în Gazeta Transilvaniei: „Poesie de atmosferă, de suavități ca și de fericite ecouri folclorice, Paradisul peregrinar este lumea cu minunile ei nedeslușite, văzute cu un ochi avid de toate puritățile și uimit de puterile elementare ale naturii”;

Gherghinescu Vania în Tribuna: „D. Ion Șugariu este tânăr și la primul volum. Nu s’ar părea. Căci el a trecut dincolo de preocupările poetice ale primei tinereți și dincolo de exprimările în carii plutesc impurități inerente începutului. Versul său e cristalizat ca expresie și scuturat de orice banalitate”;

Vasile Damaschin în Seara: „Paradisul peregrinar, culegerea de poezii a tânărului scriitor Ion Șugariu, este o excepție. Ea ne amintește de victoriile de odinioară ale versului tânăr”;

Apollonius în Preocupări literare: „Poetul este de reținut. O anumită tehnică muzicală răspândește o plăcută atmosferă lirică, în care cuvintele devin adesea vibrații și adieri”;

George Drumu în Revista Bucovinei: „Poesia d-lui Ion Șugariu e o litanie liniștită cu mici umbre de tristețe pentru un orizont care se îndepărtează într’una. Prezența omului nu tulbură nimic. E o risipire de imagini bine închegate, printre cari se împletește ca un vis nesfârșit, ca o făclie în nopțile luminate de toamnă”.

În Iulie 1942, Ion Soreanu (poetul Ion Șugariu), obține pașaport și pleacă la Băița, aflată din nou sub ocupația maghiară, unde își vede părinții și frații pentru ultima oară. Reîntors în România ciuită, pregătește poemul *Țara de foc*.

În noiembrie 1942, în articolul **Oameni tăcuți**, scrie, între altele: „Am recitat de curând discursul lui Simeon Bărnuțiu. Ceea ce m’a impresionat în primul rând a fost masivitatea lui, măreția lui de spirit și de demnitate, logica lui justițiară fără pereche. Așa au fost ardelenii de când există: pietroși, tăcuți în ei înșiși ca într’un munte de demnitate și mândrie națională, suportând atât bucuriile cât și durerile istoriei“./.../„Păstrând cu sfințenie datinile și obiceiurile străbune, având un cult al tradiției și al gloriei, pe care n’au putut să-l înmăbușe nici cele mai mari vitregii ale istoriei, crezând cu tărie în destinul măreț al neamului românesc de pretutindeni, Ardealul este și astăzi provincia noastră cea mai mândră, locul cel mai drag spre care ne poartă gândul și recunoștința“./.../ „Aici au crescut idealurile unei Români mari și puternice, pe măsura originii sale latine și a eroismului românesc din eternitate, aici s’au plămădit acele mărețe visuri de putere și libertate, de cultură și civilizație, cărora li se datorește cea mai mare parte din realizările Statului român modern.“./.../„Tăcuți și demni ca niște împărați, urmași ai marilor tribuni ai Romei de odinioară, cu privire încruntată și hotărâtă, cu toată fața brăzdată de fluxul interior al unei credințe și al unei voințe nestrămutate, chipurile lor ne umplu și acum sufletul de un sentiment de adâncă religiozitate, un fel de venerație tăcută și îndemn la împlinirea datoriei față de destinul și viitorul Patriei. Ne mustră și ne încurajază, ne aduc aminte că suntem cel mai de seamă popor din acest colț de Europă, că faptele noastre trebuie să fie pe măsura jertfei și amintirii lor. Oameni tăcuți ai Ardealului, mândria și demnitatea lor

istorică, eroismul lor neîntrecut, sunt încă rezervele unei Români mari, puternice, o Românie firească și dreaptă.“ (Ion Șugariu, *Oameni tăcuți*, în *Sentinela*, an III, 22 nov. 1942)

Din evocarea *Biseriçuțe de lemn*. (decembrie 1942), rețin: „Am avut norocul în vara aceasta să petrec câteva săptămâni în satul meu. Am cutreerat ca și altă dată îndepărtata copilărie, pădurile și poeniile munților, bucurându-mă să retrăiesc clipele frumoase de atunci“./.../ „Tot așa am străbătut de la un capăt la altul potecile satului. Am stat de vorbă cu foștii mei tovarăși de copilărie, ne-am uitat unul în ochii celuilalt, regăsindu-ne în aceeași așteptare“./.../ „Toate mi s-au părut că sunt așa ca totdeauna, că nimic nu s’ a schimbat în caracterul și înfățișarea lor străbună. Mai mult decât toate, însă, vechile și neschimbatele așezări mi s’ au părut a se oglindi în bisericuța de lemn din mijlocul satului“./.../ „În duminici și în sărbători, tineri și bătrâni, locuitorii din satul întreg se îndreaptă pe potecile strâmte spre altarul sărăcăcios al acestei biseriçuțe. Ea își deschide larg porțile și îi primește sub acoperământul străvechi, ocrotindu-i în aceeași taină și rezistență străbună. Părintele Victor, duhovnicul bătrân al satului, citește în ușile ei împărătești Evanghelia, reproducând pentru a nu știu câta oară aceleași sfinte cuvinte îmbărbătătoare și credința în înviere. Poporul îl ascultă în genunchi, murmurând în adâncul sufletului rugăciunile învățate de la strămoși. Un fior puternic le străbate inima, parcă se simt mai tari și mai pregătiți pentru luptele și așteptările viitoare și parcă încercările de acum nu le mai apasă atât de crunt viața. Biseriçuța întregă nu mai este decât un singur suflet care bate în același ritm de nădejde și credință. O singură răsufare se îndreaptă spre cer din toate piepturile. Cei bătrâni, amintindu-și de entuziasmele și luptele de tinerețe, iar cei tineri urmând impulsul nepotolii din adâncuri. Femeile, adunate în tinda bisericii, își șterg pe furiși lacrimile cu colțul năframei“./.../ „Ardealul întreg este plin de biseriçuțe de lemn unde se vestește cuvântul de îmbăbătare al Mântuitorului“./.../ „M’ am întors, așadar, din satul meu din Ardeal, purtând în suflet o nețărmită încredere în viitorul neamului. Acest viitor nu poate fi altul decât o înviere întregă, o împlinire a destinului său firesc și etern. Un neam care își caută reazemul și puterea în Dumnezeu nu poate decât să biruiască. Biseriçuțele de lemn ale Ardealului formează garanția viitorului nostru“ (Ion Șugariu, *Biseriçuțe de lemn*, în *Sentinela* —6, XII. 1942).

Reîntors în București, pregătește poemul *Țara de foc*, care apare în aprilie, în Colecția „Meșterul Manole“, București, 1943, cu următoarea dedicație: „Acest poem a fost scris pe marginea unui episod din viața marelui meu prieten Laurențiu Fulga. De aceea, acolo unde se află, în lumină sau în întuneric, cu dragoste de frate i-l închin“. Iată și câteva dintre aprecierile critice apărute în presa literară a acelor crânceni ani de război:

Ovidiu Papadima în *Revista Fundațiilor Regale*, nr.8, 1943): „Poemul nu e conceput plastic... ci a fost creat muzical, contrapunctic. De aceea trebuie luat în tot și savurat în felul clar și cristalin în care gândul și gestul își răspund în minunata arhitectură străvezie a întregului. Prin ea, d. Șugariu face o mare și îndrăzneată experiență creatoare și dă confrăților săi o frumoasă lecție de conștiință artistică de cea mai stringentă actualitate la noi și aiurea“;

Pompiliu Constantinescu în *Vremea*, nr. 717, 26 sept. 1943; *Cronica literară* — CAETE: „Structura lucidă, ași zice cam mecanică a poemului alegoric *Țara de foc*, e străbătută de prea puțin fluid subteran, ca să-i susție cele zece părți, mai mult narrative decât sugestive. Este o experiență, dar d. Șugariu poate trage imediate concluzii: întoarcerea la canoanele formale consacrate nu este principial interzisă în poezie, dar ele trebuiesc mlădiate, modelate, de forța simțirii și fanteziei personale și împropățate de incandescența unei viziuni“;

Traian Stoica în *Bacăul*, 6 iulie 1943, nr. 2166): „Poezia d-lui Șugariu e o poezie de idei și atitudini, ce implică anecdoticul într’ o largă măsură așa cum îl aflăm în *Țara de foc*. Și totuși poezia d-lui Șugariu nu e aceea a discursivului și retoricului. D-sa dispune de o abilită tehnică a metaforizării ideii ce o descarcă în balastul discursivului, făcând-o mai insinuantă nu prin îngroșare, ci printr’ o poetizare subtilă. E secretul d-lui Șugariu de a transforma ideea-discurs într’ o idee eminentemente lirică. De aici și atmosfera înalt lirică ce învăluie versul poetului“.

Încă din Ianuarie (1943), Ion Șugariu este concentrat ca ofițer de rezervă la o școală de instrucție, din Ploiești și, mai târziu, repartizat la un regiment de infanterie din Bacău, împreună cu un bun prieten și coleg de breslă. Puținele clipe libere ce le rămân după instrucție sunt dăruite scrisului. Colaborează la publicația locală *Bacăul*, continuând să se ocupe frecvent polemic și critic față de deficiențele fenomenului literar contemporan, în articole precum: *Literatura războiului actual*, în *Bacăul*, nr. 2152, 22 iunie 1943; *Ceva despre noi*, în *Bacăul*, nr. 2166, 6 iulie 1943; *Muncă și literatură*, în *Bacăul*, nr. 2222, 31 august 1943, etc.

Într-o serie de alte articole semnalează absența aproape totală a criticii literare: *Probleme de actualitate literară*, 1943 — *Bacăul*; despre *Romane la modă*, în *Bacăul*, numărul 2243, 21 septembrie 1943; *Tot despre absența criticii*, în *Bacăul*, 1943. În 1943, Ion Șugariu publică un amplu articol despre *Frumusețea colindelor noastre*, în *Bacăul*, 1943 etc.

La 29 iulie 1943, în timpul unei permisii, Ion Soreanu (poetul Ion Șugariu), se căsătorește la Râmnicu Vâlcea cu Lucia Stroescu, studentă la farmacie. În septembrie 1943, este, pentru o scurtă perioadă, deconcentrat, dar, la 2 iunie 1944, este din nou concentrat la Bacău, iar în iunie-august 1944 este mobilizat și se află cu regimentul la Mogoșești-Jitaru, lângă Slatina, de unde corespundează și este vizitat (din iunie până la jumătatea lunii august), de soția sa.

Imediat, după 23 august 1944, sublocotenentul Ion Soreanu (poetul Ion Șugariu), mobilizat, („ia parte la luptele pentru apărarea Bucureștiului“). El îi scrie soției: „Nu ți-am scris pt. că am fost la Buc. cu Reg. Am luptat cu Reg. la Băneasa și Otopeni. Avem morți și răniți. Mie nu mi s-a întâmplat nimic. Acum plecăm la Mediaș pentru Ardeal. La Buc. e jale. Rușii își fac de cap. Te rog să fii cu băgare de seamă dacă vor veni în Râmnic, să stai rezervată și ascunsă. Să eviți să fi văzută de ei și să nu stai unde sunt ei. S-au întâmplat lucruri groaznice. Cred că ai auzit.“ La 31 august 1944 îi scrie, din nou: „Nu ți-am scris fiindcă nu se putea. Am fost de atunci tot timpul la București (respectiv pe lângă București, unde am luptat cu nemții. Am trecut și pe acasă. E gol și urât fără tine“/.../

La 12 septembrie 1944, într-o altă scrisoare către soție: „Mi-a fost frică tot timpul să nu alergi prea mult .. Știam apoi că vor veni Rușii la Rm. Vâlcea și sufeream numai la gândul că ți s'ar putea întâmpla ceva. Acum știu că au venit f. mulți peste tot locul, deci și acolo. Îmi place să cred , și tu m'ai asigurat în scrisoare, că te vei ști păzi, chiar trebuind uneori să te ascunzi. Nu risca absolut nimic. Aud și văd chiar aici (aici sunt puțini, în drum spre front, în colaborare cu noi), că acum se poartă mai bine, că au ordine severe în acest sens. Sunt răi când sunt beți. Eu mă împac bine cu ei. Tu ești femeie, să te păzești cât poți mai bine. Măine Regimentul nostru începe atacul cel mare. Cu ajutorul lui Dumnezeu vom intra în Ardealul ocupat. Dacă ai o hartă caută Dumbrăvenii și Unghenii, unde pălecăm noi.“ /.../ „Dacă ți se oferă ocazia sigură și dacă ai informații bune, poți pleca chiar la București. Am impresia că acolo ai putea fi mai în siguranță, deși la început rușii s'au purtat f. rău cu populația și femeile. E orașul însă mai mare și noi stăm într-un cartier ferit. Jim e acolo și e bine. Dacă s'ar întâmpla —Doamne ferește— ca tăticu să plece sau să aibă neplăceri din cauza ideilor sale politice vechi, să nu rămâneți nici într'un caz două fete singure acasă. Din toată durerea asta va izvorî în curând și o mare bucurie: aceea că voi putea merge acasă la Băița. Te voi duce imediat și pe tine acolo și te voi lăsa până trec toate valurile. Mama va fi așa de fericită și tu vei fi în siguranță absolută. Casa noastră este între munți, ferită de toate vânturile trecătoare. Te vei simți bine acolo“/.../

La 25 septembrie 1944, din Tirimia, jud. Mureș, îi scrie soției: „Eu stau aici în mijlocul iadului, înconjurat din toate părțile de foc și gloanțe și totuși găsesc în mine destul curaj pentru a-ți da și ție“/.../

La 3 octombrie 1944, scrie: „Eu mă aflu undeva în Ardeal, cu gândul și inima împărțită între tine și plaiurile natale. Peste greutățile de fiecare zi trec cu destul curaj și nu am nici un motiv să mă plâng“/.../“Dintre prietenii noștri de la Jitaru mai sunt aici Dobrescu și doctorul. Santău a plecat la spital cu icter. Alții au murit, alții sunt răniți, ca la război. Populația românească de pe aici ne primește ca pe niște salvatori. Pe mine asta mă mișcă f. mult. Știu că mama ne așteaptă pe amândoi cu nerăbdare și că va fi fericită să te cunoască.“/.../

La 5 octombrie 1944, din Cristești, jud. Mureș, scrie: „Am început să ne îngropăm în noroi. Suntem plini de murdărie, ne mănâncă păduchii. Pe poziții mai sunt 150 de oameni. Când am plecat de la Jitaru eram 1000. Pe unde am trecut am lăsat numai morminte și țărână amestecată cu sânge. Tare am plătit scump Ardealul! Am văzut cum plâng soldații când pleacă la atac, am auzite strigătele disperate ale răniților rămași între linii. Nu s'a dus nimeni să-i ridice. O! Cărțile frumoase, care vorbesc de eroism, de vitejie! Câte minciuni împodobite. Am văzut la Otopeni un camion de eroi. Erau aruncați unul peste altul, cu capetele sfârmate, murdari, plini de sânge. Li se luaseră bocancii. Unii miroseau a hoit putred. Erau morți de mai multe zile. Un elev adjutant era complet gol. Nimei n-a știut vreodată cine și de unde este. Poate îl mai așteaptă acasă cineva să se întoarcă. Alături de el erau doi nemți: unul avea falca de jos zdrobită; celălalt —un copil frumos, blond —era lovit în inimă. Îi înfrățise moartea. Mergem, mai departe. Câți vor ajunge până la capăt? Suntem atât de singuri, de uitați în tragedia noastră.“/.../ „În stânga a început azi dimineață să bată tunul. Ai noștri încearcă să ajungă la creastă (am sângerat și vom sângera pentru toate crestele Ardealului). Câți vor ajunge sus? Și cei care vor ajunge cât vor sta acolo? Câteodată mi se par atât de inutile jertfele noastre. Tunul bate mereu, sinistru, monoton, în ritmul morții. Oare mai există oameni fericiți în lume? Fericire înseamnă: un somn bun și o mâncare caldă.“

10 octombrie 1944, din Căpușul de Câmpie, jud. Cluj, între altele, într-o altă scrisoare: „Am început să mă obișnuiesc cu războiul. Sunt totdeauna f. obosit, dar gândul că mă voi întoarce la tine și la ocupațiunile mele obișnuite îmi dă puteri să rezist la toate“./.../

1 februarie 1945, la ora 11 dimineața, sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion cade grav rănit în bătălia pentru orașul Brezno din Cehoslovacia și se stinge după câteva minute. [Februarie, 1945, sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion, căzut în bătălia pentru orașul Brezno din Cehoslovacia](#), este îngropat în cimitirul de la Polhora pri Brezno, Cehoslovacia. La 28 februarie 1945, prin Decretul nr. 641, [sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion](#) este decorat postmortem cu „Coroana României cu spade în gradul de Cavaler și cu panglica de Virtutea Militară“. În 1956, osemintele [sublocotenentul de rezervă Soreanu Șugariu Ion, căzut la 1 februarie 1945 în bătălia pentru orașul Brezno, și îngropat în cimitirul de la Polhora pri Brezno](#), îi sunt reînhumate în cimitirul militar român de la Zvolen, lângă Banská Bystrica, Cehoslovacia.

În 1968, într'o ediție îngrijită de prietenul său din tinerețe Laurențiu Fulga, apar, **Carnetele unui poet căzut în război** — care conțin și ciclul **Elegii pentru Ardeal**. Urmează apoi o totală tăcere de peste 29 de ani, până când, după răsturnările din țară, sub îngrijirea și prin eforturile Luciei Soreanu și cu sprijinul profesorului universitar Alexandru Husar, de la Universitatea din Iași, încep să apară și operelor sale postume, care au putut fi recuperate.

Alexandru Husar, unul dintre bunii amici, din tinerețe, în prefața „**Locul lui Ion Șugariu**“ din volumul „**Țara Crinilor**“ - o culegere de eseuri și articole-, Editura Agora, Iași, 1997, considerată „cartea unui om și a unei generații“, îi face, cu pietate, una dintre cele mai succinte și pertinente prezentări, cu nenumărate citate din propriile-i mărturii.

Volumul Ion Șugariu „**Ceva despre noi, Eseuri**“, publicat în 2013 de Doamna Soreanu la Fundația Culturală Memoria, București, reunește scurte „tablete“ cu mărturisirile, observațiile și opiniile critice publicate de autor în contextul evenimentelor sau preocupărilor curente care ni-l relevează în toată complexitatea caracterului, talentului, viziunilor și opțiunilor sale. **Alexandru Husar**, în prefața pe care o semnează și la acest volum, conchide: „Se gândea, hotărât, la o operă mare, la *eternitate*, la *ceva durabil*, - opera lui mare, pe care o purta în suflet“/.../„*Misiunea mea în lumea aceasta e – poezia*, afirma în scrisoarea din 10- februarie 1942 adresată soției. „Ardoarea cu care popetul se dăruia celui mai curat dintre vise, credinței în Umanitate și Poezie“, cum spun prietenii săi, o confirmă“/.../„Volumul“ (continuă Al. Husar), „grupează într-o ordine, fie și relativă, o suită de pagini, oferind în ansamblu o nouă imagine a preocupărilor multiple ale poetului – eseist și critic literar deopotrivă“/.../ reprezentând „cartea unui om și, implicit, cartea unei generații. Cartea unui om despre care s-a spus: *Era în Ion Șugariu un permanent izvor de optimism, visul unei plene realizări într-un viitor cât mai apropiat*. Cartea unui om care în 19 noiembrie 1944, pe front, scria despre sine: *Și oricât de mare gol voi găsi în preajma mea la întoarcere și oricât viața mea va fi mers înainte fără mine, și oricât voi avea de suferit dintr-o cauză ori alta - știu la fel de bine că mă voi bate să devin omul întreg pe care-l presimt încă de pe acum în mine...*“. „Cartea unei generații - în ochii săi – „adevărata generație, torturată de setea de a se găsi pe ea însăși, de a se realiza în cadrele virtualităților de care dispune, fără să admită nici-un compromis cu viața de toate zilele și care ridică standardul întoarcerii spre lumină, luptă pentru reîntronarea sufletescului din om și pentru reabilitarea menirii lui adevărate“, „generația cerului“ cum o numea el.“/.../„În pagini de o rară sinceritate, încredințând hârtiei un zbcium interioar pe care nu-l putea mărturisi „nici ființelor cele mai dragi și mai apropiate“, Ion Șugariu ascunde un om de o noblețe morală impresionantă prin verticalitatea unei poziții poate examplare în generația sa.“/.../

Rețin pentru dvs. alte câteva titluri: din ciclul „**Invitații**“ apărute în diverse numere din revistele „Decalog“ și „Cronica“ în 1937, 1938: *Pentru o aniversare* (o evocare Petre Ispirescu), *Paștele nebuniilor albe*; *Martiriul Artei*; *Întoarcere spre noi înșine*; *Invitație la tristețe*; *Invitație la entuziasm*; *Tristețea de a fi inteligent*; *Invitație la nemurire*; *Invitație la poezie*; *Invitație la meditație*; *Groaza de banalitate*; *Trubadur modern* (medalion Viorel Șuluțiu); Alte texte apărute postum: *Soliloquii* (Cărțile mai indispensabile decât prietenii, decât iubitele); *Presa eroică din trecut*. Din ciclul „**Poezia**“ publicate în revistele „Meșterul Manole“ și „Decalog“, „Veac Nou“, „Cronica Literară“, „Afirmarea“, „Flamura“ în 1938, 1939, 1940: *Poezia tânără: Poetul primăverii* (evocare a pictorului Grigorescu) în (Decalog, 1938), *Atitudini, Generație în extaz* (Afirmarea, 1939), *Cultură și imitație, Poezie lacrimogenă* (Afirmarea, 1940); *O mărturisire de credință* (Meșterul Manole, 1941), *Eminescu și statuile, Scamatorul cultural și Scepticism* (Afirmarea), *Despre dans, despre iubire* (Meșterul Manole, 1941), *Divina Platină, Obscurantism și superficialitate literară; Critică și durată* (Meșterul Manole, 1941), *Frumusețea colindelor noastre, Romane la Modă, Tot despre absența criticii, Literatura Războiului actual, Munca și literatura, Probleme de actualitate literară* (Bacău, 1943).

De asemeni din textele gândite să alcătuiască un **Jurnal Literar**, articolele rămase în parte inedite, în arhiva personală: *Chestiuni la zi* (Bacău, 1943), *Aspecte ale literaturii moderne* (1943), *Setea de cer în poezia românească, Justin Ilieșiu și poezia*

refugiului, *Toamna în poezia lui Bacovia, Peisajul interior în poezia lui Bacovia, Aron Cotruș -poetul energiilor primare-, Armonia unei bătrâneți poetice*, consacrată poetului D. Karnabatt, *Fiul risipitor, Modernism și luciditate Puncte de suspensie, Despre poezi, despre poezie și altele* (Bacăul, 1943), *Caiet intim* (Bacăul, 1943), *Fișe pe marginea unei singurătăți moderne* și *Carnet II* (1943), *Jurnal intim*, ianuarie 1944, etc.

Omul și poetul Ion Șugariu, noblețea devotamentului cu care Lucia Soreanu s-a dedicat cu atâta pietate readucerii în atenția publică a operei sale, a fost mobilul care m-a determinat – în prezența și de acord cu dânsa, să anunț la încheierea festivității jubiliare -care a marcat în octombrie 1996, 20 de ani de existență a editurii *Jon Dumitru Verlag*, München-, instituirea concursului și *Premiului de poezie „Ion Șugariu*, (în valoare de 2000 DM și publicarea în volum a laureatului, pe care dna Soreanu le-a finanțat integral) și ale căror trei ediții s-au desfășurat la București, sub auspiciile Uniunii Scriitorilor din România, începând cu concursul președintelui acesteia, Laurențiu Ulici. Câștigătoarea premiului primei ediție, 1998, a fost poeta Aura Christi, cu ciclul „Sonete crepusculare“, juriul fiind format din: Alexandru Husar, Nicolae Prelipceanu, Nelu Oancea, Lucia Soreanu și Ion Dumitru. Premiul ediției a II-a, 2000 a fost câștigat de poetul Radu Cristian Rădoi, pentru ciclul „La marginea satului“ și s-au acordat mențiuni speciale poetelor Claudia Muther, pentru ciclul „Despre singurătate“ și Irina Raluca Moraru, pentru ciclul „Descânțece“. Juriul a fost format din Eugen Uricaru –președintele U.S.R.-, Lucia Soreanu, Nicolae Boghian, Liviu Vișan, Gheorghe Bulgăr, Alexandru Husar, Ion Dumitru. Premiul ediției a III-a, 2002, a revenit lui Gabriel Berceanu, elev în clasa a X-a, liceul „Mihai Eminescu“ Călărași. S-au acordat mențiuni speciale poetei Gabriela Cucu pentru ciclul „Silabisire de sine“, poetei Andrea Gabriela Șarcani, pentru ciclul „Pietre de altar“ și poetului Marius Valeriu Cărmaci, pentru ciclul „Îngerul care cioplea“. Juriul a fost format din Eugen Uricaru, Lucia Soreanu, Ion Dumitru, Liviu Vișan, Vasile Preda, Ioan Flora și Alexandru Husar. Din motive obiective, continuarea concursului și acordarea premiilor nefiind posibile, mi-a revenit onoarea să alcătuiesc „Antologia participanților la concursurile premiului pentru poezie Ion Șugariu“, ediția I, II și III. apărut la Editura „Fundatia Culturală Memoria“, București, 2005, 254 p., cuprinzând o selecție din poemele laureaților, câștigătorilor mențiunilor speciale și altor participanți la concursuri.

În afară de organizatori și de membrii juriilor, în cadrul festivităților de decernarea premiilor au mai fost prezenți și au rostit alocuțiuni Laurențiu Ulici, Pan Vizirescu, Augustin Cozmuta, redactor șef al ziarului „Graiul Maramureșului“ din Baia Mare ș.a. Contribuția mea și a editurilor subsemnatului: *Jon Dumitru Verlag*, München și *Mediana Edit* Snagov-București a fost partea logistică, de organizare, lansarea invitațiilor și susținerea momentelor festive de decernare a premiilor.

Inițiativa – deși din multiple motive nu a putut fi continuată – a fost de succes, atât întru cinstirea memoriei poetului cât și în spiritul dragostei și angajamentului său pentru poezia tânără, un îmbold pentru tinerele talente care au concurat, din tot cuprinsul țării, pentru care sufletul i-a vibrat și i s-a dăruit, fără veleități provinciale, ci dimpotrivă, pentru o cât mai largă și atotcuprinzătoare deschidere către marile valori ale culturii, literaturii și civilizației europene și universale.”

Doamnelor și Domnilor,

La începutul anului 2013, Doamna Soreanu, m-a întrebat dacă, în întâmpinarea centenarului nașterii lui Ion Șugariu (6 iunie 2014) ași putea-o ajuta la redactarea și îngrijirea unei noi ediții, mai complete, a poeziilor antume și postume ale poetului. Acceptând, noul volum, **Ion Șugariu, Poeme**, a apărut în vara anului trecut, la Editura Fundației Culturale Memoria, București, unde în anii din urmă au mai fost publicate și alte cărți cuprinzând opera sau scrieri consacrate poetului, precum; **Ion Șugariu, Bacovia**, studiu critic, cuvânt înainte de Titu Popescu, ediție îngrijită de Lucia Soreanu, București, 2001; **Al. Husar, Meșterul Manole**, antologie literară, cu numeroase și ample referiri și la viața, opera și activitatea lui Ion Șugariu, București, 2004; **Ion Șugariu, Scrieri (Poeme, Critică literară, Varia)**, cu o prefață de Alexandru Husar, ediție îngrijită și postfațată de Lucia Soreanu, București, 2006; **Ion Șugariu, Iluzie și destin (Scrisori, Album, Jurnal pentru Lucia (Jurnal de Front)**, ediție deasemeni îngrijită cu o evocare și postfață de Lucia Soreanu, București, 2006. Deasemeni, au mai apărut: Ion Șugariu, **Țara crinilor**, ediție îngrijită de Prof. Al. Husar, cuprinzând o culegere de *eseuri și artcole*, Editura Agora, Iași, 1997 și **Ion Șugariu, Viața poeziei, critică literară**, ediție îngrijită și tabel cronologic de Marcel Crihană (la recomandarea lui Alexandru Husar), Editura Marineasa, Timișoara, 1999.

Volumul **Poeme**, preia la început, aproape identic, cuprinsul din **Sete de ceruri**, editat odinioară de subsemnatul și la care sunt adăugate ciclurile: **Culori de toamnă** cu 27 de poezii; cinci poeme în *Traduceri* și 29 în ciclul „**Selecționate din primele creații**”.

Deși am ținut ca noul volum să se deschidă ca și „Sete de Ceruri” doar cu prefața semnată de Vintilă Horia, doamna Soreanu a insistat să adaug și eu o prefață. Deși nu am considerat-o necesară, întrucât nu sunt nici istoric și nici critic literar, dar în cele din urmă am acceptat și, este inclusă sub

titlul „O prefață întârziată”, din care, v-am schițat esențialul, când m-am referit la primul contact cu opera poetului.

Cu alte prilejuri, și în special cu ocazia împlinirii, anul trecut, a o sută de ani de la nașterea lui Ion Țugariu, au avut loc, deasemenea, o serie de manifestări evocative, și în plan local, la Băița, implicit la Casa Memorială Ion Țugariu, care există în principal tot datorită strădaniilor soției poetului, și la Baia Mare. Din păcate nu am detalii despre aceste manifestări care, am auzit, că s-au bucurat nu numai de concursul autorităților locale ci și de cele ale armatei. Tot datorită Doamnei Lucia Soreanu-Țugariu, anul trecut a apărut și volumul **Ion Țugariu, Însemnări din război - 1944-1945**, Editura Gutinul, Baia Mare, 2014, o carte excepțională, în care poetul erou, ne zugrăvește, cum aproape nimeni altul, trăirile sale și ale camarazilor, momentele de cumpănă, de speranțe și modeste bucurii, înfrângeri și disperări, mizeria, cu oribilul și inumanul chip al războiului, în care am fost târâți, nu numai de neputințele și culpele ce ni se impută, ci și de slăbiciunile mai marilor lumii, care -anticipat- ne-au lăsat fără sprijin, în fața tendințelor belicoase și de expansiune, (îndelung pregătite și fățiș trâmbițate), ale inițiatorilor și propovăduitorilor criminali ai **urii de clasă**, în concurență deschisă cu cele ale nazismului și **urii de rasă**, sau ale altor interese.

Așa cum am subliniat și în final, în „O prefață întârziată” la volumul Ion Țugariu, *Poeme*, am considerat și consider de datoria cercetătorilor, criticilor și istoricilor literari, să zăbovească mai mult asupra scrierilor sale, pentru a-i redefini, cum se cuvine, locul în cadrul literaturii române și pentru al dăruii atenției publice în adevărata lumină. Acesta este de altfel și motivul evocării centenarului nașterii poetului la 6 iunie 1914, în Rotonda Muzeului Literaturii Române, Bd. Dacia Nr.12, unde cca 2 săptămâni s-a putut vizita o expoziție foto-documentară din Arhiva Bibliotecii Academiei Române și unde poetul a fost evocat de amfitrionul Lucian Chișu, critic și istoric literar, de subsemnatul, de redactorul șef-adjunct al revistei „Viața Românească” Marian Drăghici, de poetul Lt. Colonel Liviu Vișan din partea Bibliotecii și Editurii Militare din București, și de tânărul critic și istoric literar George Neagoe, și de alți participanți. Din păcate manifestarea de București a fost umbrată de faptul că în acel moment *Muzeul Literaturii*, care a găzduit-o, era angrenat într-o serie de manifestări de protest, fiindu-i tocmai atunci pus în vedere să evacueze până la 15 iunie, adică peste doar 9 zile clădirea, recâștigată de proprietar. Tot acesta a fost și motivul evocării pe care am făcut-o la finele lunii iunie 1914 în cenaclul „Apoziția” din München, ca și evocarea susținută în octombrie, anul trecut, cu prilejul reuniunii științifice anuale dela Biblioteca și Institutul Român de Cercetări de la Freiburg, i.Br. și implicit, a celei de astăseară, pe care o datorez amabilei dvs. invitații.

Aprecieri critice privind poezia și scrierile lui Ion Țugariu au apărut și mai recent, precum cele ale lui (N.M.-Nicolae Mecu, D.G.L.R.), în care, cu puține adaosuri, reia aserțiuni pe care le-am amintit mai sus, enunțate la apariția primelor plachete.

<Primul volum de versuri al lui Ț., Trecerea prin alba poartă, apărut în 1938, vestește un poet vitalist, al extazului solar. Într-un Cântec de pornire la drum autorul se recomandă: „Mai plin de soare necunoscut și cald ca o primăvară./ Când mustește viața în suflet și'n pământ {...}Mi-am îmbrăcat gândul în aur și muselină/ Și mi-am scaldat condeiu'n boare cristalină”. „Setea de viață”, dimineața, primăvara, soarele sunt sintagme-temă ale primei secțiuni. Lirica erotică din cea de a doua parte a cărții păstrează nota extatică, într-o adolescentină „cântare a cântărilor”: metaforele naturiste potențază puritatea versurilor dedicate fetei iubite, poezia se vrea o laudă demnă de idealitatea ei. Elegiile din a treia secțiuni conțin reminiscențe simboliste (Ștefan Petică, D. Anghel, G. Bacovia), dar însetatul de lumină solară, stenică, aspiră să depășească starea de morbidezza sau de spleen, așa încât textele rămân dominate de „țâșnirea vulcanică și de clocotul de pasiune (Octav Șuluțiu) citat de (N.M.-Nicolae Mecu, D.G.L.R.)

<<Paradisul peregrinar (1942) consolidează imaginea poetului frenetic-vitalist chemat, ca perihelicul Al. Macedonski, de zboruri spre luminile celeste: „Aici e numai luptă aspră pentru soare / În fiecare lacrimă din vis se zbate / Chemarea înălțimilor nemuritoare”. Unele poeme anticipează patosul vânătorilor de himere din baladele poezilor Cercului Literar de la Sibiu. Poezia — tematizată în câteva piese cu aspect de artă poetică— e transcendere a „umanei făpturi” sau „omeneștilor ape”, o „sete mai mare, mai pură”, care „ne arde, ne arde, ne arde”. Sau : „O fugă tot mai aspră după cerul pur, / În suflet ca un roșu trandafir ardea. / Și cântecul nepământean crescut din ea / Era balsam și hrană pentru trubadur”.(N.M./Nicolae Mecu, D.G.L.R.).

„Aceeși obsesie străbate, ascendent, *Țara de foc* (1943), amplă compunere scrisă în prozodie tradițională”. Poemul, o căutare a înălțimilor inaccesibile, „nu e conceput plastic, ci creat muzical-contrapunctic” (Ovidiu Papadima), folosind cu virtuozitate și eficiență leitmotivul, anticipând tehnica și chiar temele lui Ștefan Aug. Doinaș: „Străine, ce vezi peste ape? / Afară tu singur nu sta, / Ci vino de noi mai aproape. / Străinul nimic nu zicea”.

<<Versurile din ciclul *Elegii pentru Ardeal* sunt tot niște laude, închinare de data asta „supremei ființe ardelenice”: evocare nostalgic înflăcărată a „munților mei prieteni”, cu „pădurile, gorunii”, a minerilor, a primelor iubiri, toate acestea filtrate prin ceața luminoasă a amintirii. Cărțile tânărului Ț. anunțau un viguros poet al marilor aspirații și întrebări, care știa să evite prin muzicalitate și rigoare alunecările în retorism. *Jurnalul de front* - publicat postum (1968) de un bun prieten, Laurențiu Fulga, sub titlul *Carnetele unui poet căzut în război* - conțin notații de pe câmpul de luptă, consemnări de lecturi făcute pe apurate, confesiuni vibrante către soție („santa Lucia”), dar mai ales trăiri pendulând între speranțe și aprehensiuni, consemnând o altă „sete”, a „nemuririi” prin operă, dar și spaima la gândul că nu își va mai putea scrie „cărțile pe care le duc sub frunte”. Jurnalul e, la rândul-i, documentul unui spirit superior

frenetic: „Vezi de trăiește într’o continuă nebunie pasionată - îl îndeamnă incandescent pe un prieten-. Fii dominat de o pasiune. Numai pasiunea sunt în stare să îndeplinească opere cu adevărat durabile și fecunde“. Cronicile de la rubrica „Viața poeziei“ din „Revista Fundațiilor Regale“ lasă să se întrevadă „un critic al poezilor generației“ (Mioara Apolzan), cu bune lecturi din lirica modernă română și străină, în al cărui examen fervoarea alternează, le cas échéant, cu negația e chivocă, într-un limbaj sobru și totdeauna urban. Studiul despre G. Bacovia, editat de asemenea, postum (2002), indică familiarizarea cu poetica și momentul simbolist, cu temele specific bacoviene (provincia, periferia, cromatica particulară etc.), întregind chipul unei mari promisiuni.>>. (N.M.Nicolae Mecu, D.G.L.R.)

Ion Șugariu, întocmai ca și alții care s-au ocupat și de critică literară, statuându-și pentru propria poezie norme estetice dintre cele mai pretențioase și categorice, în strădania de a le urma, pare-se că a trebuit să-și înfrângă, într’o anumită măsură, patosul creației poetice, atitudine care, în contextul multiplelor preocupări adiacente, cărora i s-a dedicat cu fervoare și a scurtei și zbruciumatei sale vieți, nu i-a mai permis realizarea acelei *opere mari și universale*, către care aspira. În această lumină să trecem la lectura câtorva dintre poemele sale.

Ion Dumitru

BIBLIOGRAFIE

I. Opera scriitorului

Antume:

1. Ion Șugariu, *Trecere prin alba poartă*, Editura librăriei Pavel Suru, București, 1938, 78p.
2. Ion Șugariu, *Paradisul peregrinar*, Colecția „Meșterul Manole”, 77 p.
3. Ion Șugariu, *Țara de foc*, Colecția „Meșterul Manole”, București, 1943, 28 p.

Postume:

4. Ion Șugariu, *Carnetele unui poet căzut în război*, ediție îngrijită de Laurențiu Fulga, Editura Militară, București, 1968, 103 p.
5. Ion Șugariu, *Sete de ceruri –poeme-*, volum antologic, prefață: Vintilă Horia, *Ion Șugariu dela Meșterul Manole*. Colecția „Pașii lui Orfeu”, Jon Dumitru Verlag, München, 1985, 203 p.
6. Ion Șugariu, *Țara Crinilor*, o culegere de eseuri și articole, ediție îngrijită și prefațată de Alexandru Husar, Editura Agora, Iași, 1997, 210 p.
7. Ion Șugariu, *Viața Poeziei*, Critică literară, ediție îngrijită și tabel cronologic de Lector Univ. Dr. Marcel Crihană (la recomandarea lui Alexandru Husar), Editura Marineasa, Timișoara, 1999, 484 p. 391
8. Ion Șugariu, *Bacovia*, studiu critic, *Cuvânt înainte* de Titu Popescu, ediție îngrijită de Lucia Soreanu, Editura Fundației Culturale „Memoria”, București, 2002, 94 p.
9. Ion Șugariu, *Scieri*, Poeme, Critică literară, Varia. Prefață de Alexandru Husar. Ediție îngrijită și postfață de Lucia Soreanu, Editura Fundației Culturale „Memoria”, București, 2006, 320 p.
10. Ion Șugariu, *Iluzie și Destin*, Scrisori, Album, Jurnal pentru Lucia (Jurnalul de front), ediție îngrijită, Evocare, Postfață de Lucia Soreanu, Ed. Fundației Culturale „Memoria”, București, 2006, 302 p.
11. Ion Șugariu, *Poeme* – ediție îngrijită de Lucia Soreanu și Ion Dumitru, Ed. Fundația Culturală Memoria, București, 2013, 242 p.
12. Ion Șugariu, *Însemnări din război 1944-1945*, Editura Gutinul, Baia Mare, 2014, 153 p.

II. Referințe critice, cărți:

1. Eugen Marinescu, *Poetul-ostaș Ion Șugariu*, Editura Militară, București, 1975, 106 p.
2. Ștefan Bellu, *Ion Șugariu un poet căzut în război*, Baia Mare, 1975, 123 p. cu bibliografie (p. 113-123)
3. Ștefan Bellu, *Ion Șugariu, Poet și critic literar*, Editura Gutinul, Baia Mare, 2004, 186 p.
4. Nadia Aurelia Roman, Structuri arhetipale în lirica lui Ion Șugariu, Editura Techno Media, Sibiu, 2011, 440 p.
5. Cecilia Costin, Ion Șugariu, argat fără simbric la cuvânt, roman (monografic) vol. I., Editura Gutinul, Baia Mare, 2014, 343 p.

III. Studii și articole:

1. Octav Șuluțiu, Scriitori și cărți. *Ion Șugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Familia*, Anul V, 1939, nr. 4-5, p. 91-94
2. Romulus Demetrescu, Cărți. *Ion Șugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Pagini literare*, Anul V, 1938, nr. 4-5, p. 212-214
3. Gh. Bulgăr, *Ion Șugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Cronica*, Baia –Mare, Anul III, 1938, nr. 31, p. 3
4. Laurențiu Fulga, *Ion Șugariu*, în *Decalog*, Anul III, 1938, nr. 69, p. 2
5. Const. Gh. Popescu, *Ion Șugariu, Trecerea prin alba poartă*, în *Afirmarea*, Anul III, 1938, nr. 4, p. 51
6. Pompiliu Constantinescu, Cronica literară. *Ion Șugariu, Paradisul peregrinar*, în *Vremea*, Anul XIV, 1942, nr. 647, p.7
7. Al. Husar, *Ion Șugariu, Paradisul peregrinar*, în *Convorbiri literare*, Anul LXXV, 1942, nr. 11/12, p. 811-813
8. Pericle Marinescu, Cronica literară. *Ion Șugariu, Paradisul peregrinar*, în *Dacia rediviva*, Anul II, 1942, nr. 3, p. 5
9. Vasile Giunea, *Ion Șugariu, Paradisul peregrinar*, în *Luceafărul*, Anul II, nr. 6, p. 103-106
10. M. Niculescu, Cronica literară. *Ion Șugariu, Paradisul peregrinar*, în *Universul literar*, Anul LI, 1942, nr. 13, p. 5
11. Aurel Marin, *Paradisul peregrinar*, în *Comentarii critice*, Brașov, 1942, p. 103-106
12. Pompiliu Constantinescu, Cronica literară. *Ion Șugariu, Țară de foc*, în *Vremea*, Anul XV, 1943, nr. 717, p. 9
13. M. Chirnoagă, Cronica literară, *Ion Șugariu, Țară de foc*, în *Viața*, Anul III, 1943, nr. 815, p. 2
14. Traian Chelaru, Cronica literară, *Ion Șugariu, Țară de foc*, în *Universul literar*, Anul LII, 1943, nr. 15, p. 5
15. Ovidiu Papadima, *Note. I. Șugariu, Țară de foc*, în *Revista Fundațiilor Regale*, Anul X, 1943, nr. 8, p. 454
16. Ion Apostol Popescu, Cronici. *Ion Șugariu, Țară de foc*, în *Luceafărul*, 1943, nr. 10, p. 392-393
17. Geo Dumitrescu, *A murit Ion Șugariu*, în *Victoria*, Anul II, 1945, nr. 105, p.2
18. *Ion Șugariu în Ardealul*, Anul V, 1945, nr. 261, p. 2 (pagina dedicată poetului cu colaborarea lui Aurel Tita, Ion Apostol Popescu, Ion Groșanu, Traian Stoiaca)
19. Perpessicius, *Două semestre de poezie (II)*, în *Revista Fundațiilor*, Anul XIII, 1946, nr. 2, p. 345-355
20. Octav Șuluțiu, *Poezia lirică a Transilvaniei*, în *Națiunea*, Anul I, 1946, nr. 23, p.2

- 21 Vintilă Horia, *Postfață la un deceniu personal*, în vol. *A murit un sfânt –Poeme-*, ed. I/1951 și ed. II-a/1952, Editura „Cartea Primebiei“, Valle Hermesso, p.7, r.17-21.
 - 22 M. Beniuc, *În amintirea poetului*, în *Carnetele unui poet căzut în război*, Prefață datată 4 ianuarie 1968, pag. 5-7, Editura Militară, București, 1968.
 - 23 Emil Giurgiucă, *Elegii pentru Ardeal*, în *Carnetele unui poet căzut în război*, Ed. Militară, Buc., 1968, p. 53-56
 - 24 Laurențiu Fulga, *Ultima laudă*, în *Carnetele unui poet căzut în război*, Ed. Militară, Buc., 1968, p. 103-109
 - 25 Coriolan Geheție, *Via regia*, în *Familia*, Anul IV (serie nouă), 1968, nr. 8, p.3
 - 26 M. Bălaj, *Începuturile literare ale lui Ion Șugariu*, în *Studii și articole*, Baia-Mare, vol. I, 1970, p. 57-61
 - 27 I. Chiș-Ster, „*Incantațiile*“ lui Ion Șugariu, în *Studii și articole*, Baia-Mare, vol. I, 1970, p. 57-61
 - 28 Victor Ilieșiu, *Ion Șugariu, poet al Maramureșului*, în *Studii și articole*, vol. I, 1970, p. 62-66
 - 29 Ion Vlasiu, *În spațiu și timp*, Editura „Dacia“, Cluj, 1971, vol. II, p. 164-168
 - 30 Ștefan Bellu, *Ion Șugariu un poet căzut în război*, Baia Mare, 1975, 123 p. cu bibliografie (p.113-123)
 - 31 Săluc Horvath, *Restituiri – Ion Șugariu inedit*, în *Maramureș*, Baia-Mare, 1976, aprilie p. 13
 - 32 Nae Antonescu, *Ion Șugariu (1914-1945)*, în *Scriitori Uitați*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 111-136
 - 33 Constantin Ciopraga, *Căutările unui „pelerin“ patetic: Ion Șugariu*, în *Dacia literară*, Anul VI (serie nouă) nr. 18 (3/1995), p. 23-24, text preluat și în *Meșterul Manole – antologie literară de Al Husar*, Fundația Culturală Memoria, București, 2004, p. 301-303.
 - 34 R.G.Ț. (Radu G. Țeposu), *Șugariu Ion*, în *Dicționarul Scriitorilor Români*, vol. IV, R-Z, coordonatori Mircea Zăciu – Marian Papahaghi - Aurel Sasu, Editura Albatros, București 2002, pag. 454-456
 - 35 Al. Husar, în *Meșterul Manole – antologie literară-*, Fundația Culturală Memoria, București, 2004, p.330 (cu ample referiri –în tot cuprinsul- despre Ion Șugariu și, cu reproduceri de poezii, texte critice scrisori etc., semnate de acesta).
 - 36 N.M. (Nicolae Mecu), *Șugariu Ion*, în *Academia Română, Dicționarul General al Literaturii Române*, vol. VI, *S/T*, Editura Univers Enciclopedic, București 2007, p. 569-570
 - 37 Alexandru Husar, în prefața „*Locul lui Ion Șugariu*“ la vol. Ion Șugariu, *Eseuri*, Fundația Memoria, 2013, București, ș.a.
 - 38 Marian Drăghici, *Întoarcerea poetului Ion Șugariu*, *Viața Românească*, nr. 9-10/ 2013, p. 210-216.
- Notă:** *Bibliografia* de mai sus a fost reprodusă după: Nae Antonescu, *Scriitori Uitați*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1980, p. 134-136 și întregită și de Lucia Soreanu și Ion Dumitru, Martie 2013.